

Futuristiset rakennukset

**— Rakennetun kaupunkikuvan tulkintaa
tulevaisuusperspektiivistä**

Prof. Sirkka Heinonen
Tulevaisuuden tutkimuskeskus

Inspiroidu betonista –seminaari 19.11.2017 Kulttuuritalo, Helsinki

©JoniKarjalainen

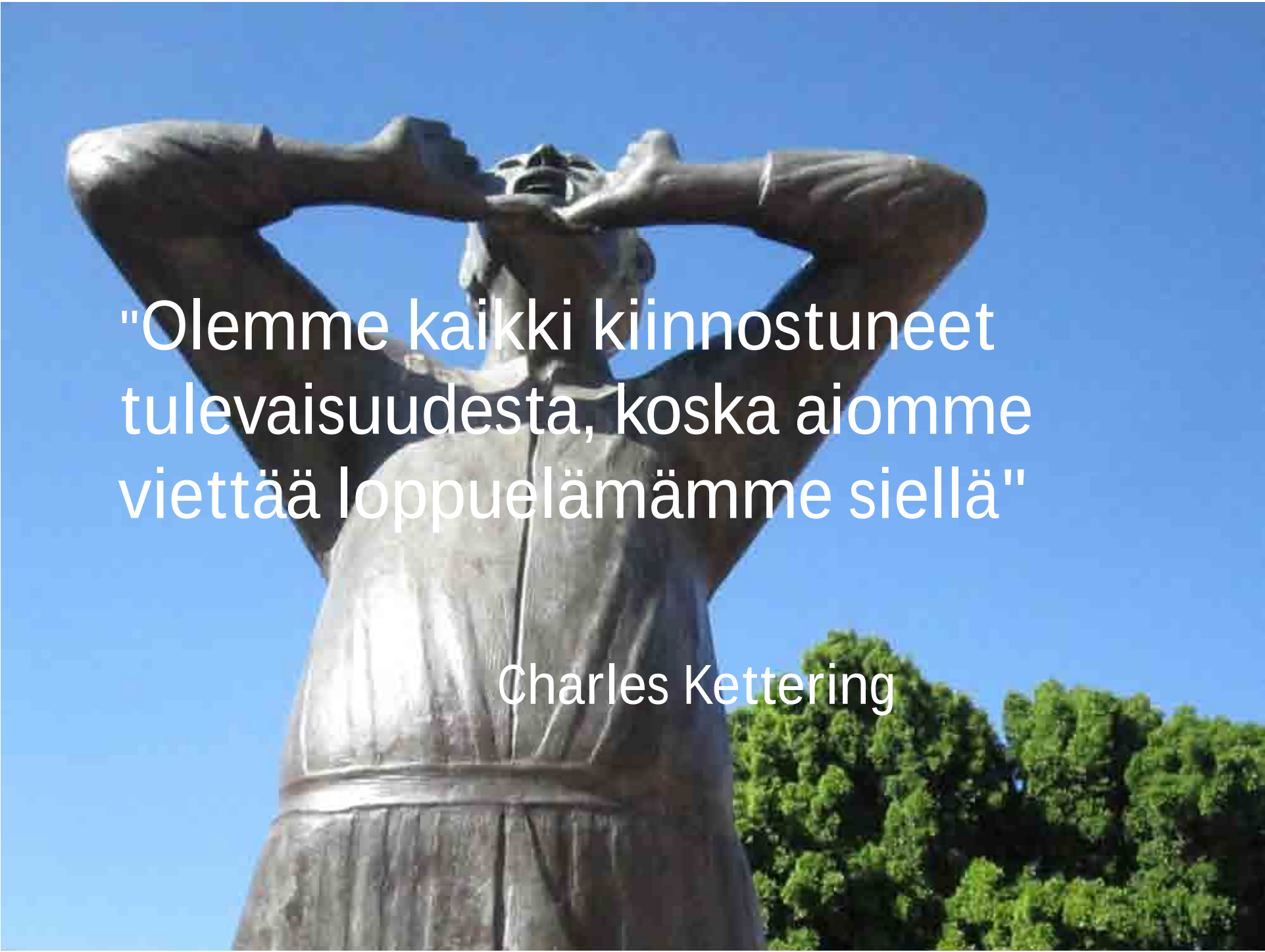
Esitykseni rakenne

1. Tulevaisuusajattelusta ja ennakkoinnista
2. Mitä ovat futuristiset rakennukset?
3. Mitä ne viestivät meille? Mitä metaforia?

1. Tulevaisuusajattelu ja ennakointi on strategista osaamista

"Olemme kaikki kiinnostuneet
tulevaisuudesta, koska aiomme
viettää loppuelämämme siellä"

Charles Kettering

Tulevaisuudentutkimuksen taustalla tulevaisuusajattelu

Tulevaisuutta voi tutkia ja tulevaisuudentutkimusta voi opiskella!
Millaista on rakentaminen nyt ja tulevaisuudessa 2050 ?

tulevaisuudentutkimus

ennakointi

Tulevaisuudentutkimus on systemaattista, kokonaisvaltaista, monitieteistä ja kriittistä pitkän tähtäyksen analyysia tulevaisuutta koskevista teemoista ja tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoista

Visio – missio - strategia – toteutus

*“Mikään tuuli ei ole suotuisa sille,
joka ei tiedä minne on menossa”*

Seneca 4 BC - 65 AD

**Visio ilman strategiaa, missiota ja toimintaa on hyödytön
Toiminta ilman visiota on päämäärätöntä**

Esimerkkejä kansakunnan visioista:

”Suomi tietoyhteiskunnan kärkimaa”

”Suomi vähähiilimaa” (Low Carbon Society)

Voisiko meillä olla tällainen visio: ”Suomi hyvän rakentamisen mallimaa”...

Tulevaisuus = toimintaympäristön muutos

1. Toimintaympäristön muutosten havainnointi (laajalti, myös "ääreisinäöllä")
2. Muutosten vaikutusten analysointi (kvant. ja kvalit., keskinäiset kytkennät)
3. Muutosten ymmärtäminen (tulkinnan vaikeus)

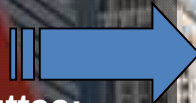
Tulevaisuusajattelun anti on kaikkien sitä systemaattisesti harjoittavien ulottuvilla

Kilpailuetua ja voimaantumista

- kansakunnille,
- seuduille ja kaupungeille,
- toimialoille,
- yrityksille ja organisaatioille,
- yksittäisille ihmisille

Tulevaisuusprosesseja voidaan toteuttaa:

- strategia-, tutkimus- ja kehitystyössä,
- suunnittelussa,
- innovaatioprosesseissa,
- koulutuksessa ja viestinnässä
- tulevaisuusverstaina/**tulevaisuusklinikoina** jne

Oma tulevaisuusstrategia!

An aerial photograph of a dense city, likely Vancouver, with a large, curved, futuristic structure in the foreground. The structure is a large, curved, metallic-looking wall or barrier that curves around a green, forested hill. The city is filled with numerous skyscrapers and buildings, extending to the water in the background. The sky is blue with some clouds.

Rakentamisen tulevaisuus?

1. Tulevaisuutta ei voi ennustaa
2. Tulevaisuus ei ole ennalta määrätty
3. Tulevaisuuteen voidaan vaikuttaa

(Roy Amara 1981)

Tulevaisuuskuvien kolminaisuus

1. Mahdollisia
2. Todennäköisiä
3. Toivottavia (ja ei-toivottavia)

Rakentamiseen vaikuttavia muutostekijöitä – tulevaisuussignaaleja (megatrendejä, trendejä, heikkoja signaaleja ja mustia joutsenia)

Väestömuutos megatrendinä

Vanheneminen, määrän kasvu,
monikulttuurisuus

-> Kulttuuri näkyy rakennuksissa

2. Mitä tarkoittaa futuristinen rakennus?

- Uusi, moderni, innovatiivinen
- Erilainen, toisenlainen, vaihtoehtoinen
- Kokeileva, perinteet ja nykykäytännöt haastava
- Edelläkävijä, tiennäyttävä, visionäärinen
- Tulevaisuuteen liittyvä, tulevaisuudessa olemassa oleva tai tulevaisuudesta viestivä

Kuva: http://londontopia.net/wp-content/uploads/2015/10/the_shard_at_night.jpg__1024x0_q85_crop_subsampling-2_upscale.jpg

Futuristiset rakennushankkeet ja niiden metaforiset viestit

*Perustuu tutkimushankkeeseen osana laajempaa
MEDEIA-hanketta Tulevaisuuden tutkimuskeskuksella
(Median uudet roolit ja tehtävät digitaalisessa
merkitysyhteiskunnassa 2013-20152013-2015,
rahoittajana Rakennustietosäätiö)*

Metafora on vertauskuva - kielikuva

Metaforat auttavat ymmärtämään asioita ja vielä paremmin mikäli ne näytetään visuaalisessa muodossa kielellisen kuvauksen ohella.

George Lakoff

Claude Lévi-Strauss

- *Miten rakennus voi viestiä?*
- *Miten tulkitsemme rakennusten metaforisia viestit?*
- *Mitä tarinaa rakennukset kertovat meille?*

Crater Scraper (konsepti)

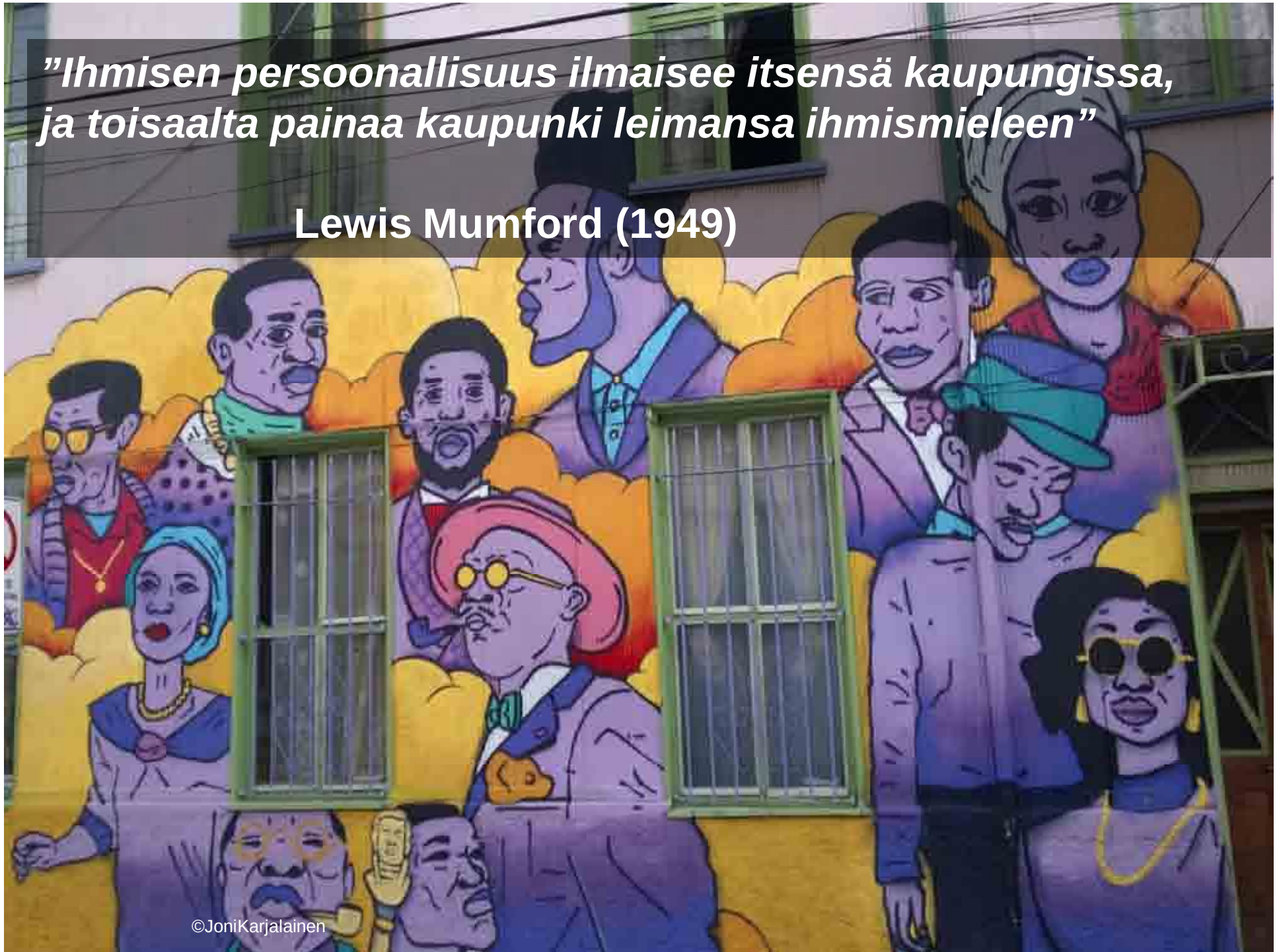
Tekstillä ja kuvilla,
Santiago, Chile

©SirkkaHeinonen

*"Ihmisen persoonallisuus ilmaisee itsensä kaupungissa,
ja toisaalta painaa kaupunki leimansa ihmismieleen"*

Lewis Mumford (1949)

Muodoltaan polyfoninen rakennus,
Perth, Australia

Kuva: Sirkka Heinonen

"Gherkin", Lontoo

Kuva:<http://hydepark-hotels.com/wp-content/uploads/2015/04/visitlond>

James Law'n
Cybertecture Egg, Mumbai

Flame Towers, Baku

Kuva: <https://i.ytimg.com/vi/gkOKhCj10xs/maxresdefault.jpg>

3. Futurististen rakennusten metaforia

Metaforaluokat

- 1) Luonto- ja orgaaniset metaforat*
- 2) Teknologiset ja mekaaniset metaforat*
- 3) Sosiaaliset metaforat*
- 4) Neotopiat*

Kuva. <http://www.treehugger.com/modular-design/ground-broken-sky-city-worlds-tallest-prefabricated-or-any-kind-building.html>

Luonto- ja orgaaniset metaforat Bosco Verticale, Milano

- Bosco Verticalessa korkeiden asuinrakennusten parvekkeilla kasvaa kokonaisia puita, ei pelkästään parvekeviherkasveja
- Metafora: *vertikaalinen, kaupungin ulkoseiniä kasvava metsä*
- Metaforinen viesti: *moderni elämäntapa ja luonnon antimista nauttiminen keskellä metsää kaupungissa*

Luonto- ja orgaaniset metaforat Nanjing Zendai Himalayas Centre, Kiina

- Kylämainen korkeiden rakennusten reunustama saareke
- Metafora: *retriitti*
- Metaforinen viesti: *kaupunkiasukkaan mahdollisuus sulautua meditatiivisesti ympäröivään urbaanitilaan*

Teknologiset/mekanistiset metaforat Super Tree Grove, Singapore

- Valo- ja musiikkishowta yhdistelevä ”rakennuslehto”
- Metafora: *hohtoteknopuisto*
- Metaforinen viesti: *teknistä artefaktuuria korostavan luonnonmuotoon rakennetun tilan moniaistinen kokemus*

Teknologiset/mekanistiset metaforat FabTreeHab Living Tree (konsepti)

- Rakennuksen kehikkona elävä puu
- Metafora: *elävä rakennus*
- Metaforinen viesti: *ihmisen asumisen vuorovaikutus kirjaimellisesti elävän rakenteen sisällä*

Kuva: <http://www.archinode.com/fab-tree-hab-3.html>

Sosiaaliset metaforat Vanke Alley, Kiina (konsepti)

- Uudentyyppinen piilotettu kaupunkikudos, joka yhdistää julkisen kadun ja ostoskeskuksen sijoiteltuna mutkaisesti vihreään ympäristöön
- Metafora: *suojatornien turvaama linnoitus*
- Metaforinen viesti: *turvallisen ydinasumisen ja ympäröivien muurien välille syntyvä jännite*

Kuva: <http://www.archiscene.net/mixed-use/vanke-alley-nl-architects/>

Sosiaaliset metaforat Blueseed (konsepti)

- Laivan tavoin kansainvälisillä vesillä liikkuva, start-up-yrittäjistä koostuva yhdyskunta
- Metafora: *laivakaupunki*
- Metaforinen viesti: *yhdenmielisten kelluva omavarainen nomadiyhteisö*

Kuva: <http://blueseed.com/ship/>

Neotopiat Masdar City, Abu Dhabi (konsepti)

- Ympäristönsä kanssa sopusoinnussa kukoistava innovaation ja kaupan keidas
- Metafora: *keidas ja suunnannäyttäjä*
- Metaforinen viesti: *kaupunkikehityksen tietä valaiseva tähti (ellei sammu)*

Kuva: <http://www.archiscene.net/mixed-use/vanke-allen-nl-architects/>

Neotopiat Lilypad (konsepti)

- Vedessä kelluvan kaupunkikonseptin rakenne imee ja kuluttaa ilmakehässä olevaa hiilidioksidia
- Metafora: *pelastuslautta ja pelastusrengas*
- Metaforinen viesti: *ennakoivien pelastuminen ekokatastrofin keskeltä*

Kuva: <http://vincent.callebaut.org/page1-img-lilypad.html/>

Kiitos!

sirkka.heinonen@utu.fi

Sirkka Heinonen, Lauri Leponiemi ja Marjukka Parkkinen

FUTURISTISET RAKENNUKSET METAFORISINA VIESTEINÄ

Rakennetun kaupunkikuvan tulkintaa tulevaisuusperspektiivistä

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS
Tutu e-julkaisu 3/2016

*Heinonen, Sirkka – Leponiemi, Lauri
& Parkkinen, Marjukka (2016).*

*Futuristiset rakennukset
metaforisina viesteinä. Rakennetun
kaupunkikuvan tulkintaa
tulevaisuusperspektiivistä.*

Tutu e-julkaisu 3/2016.

Tulevaisuuden tutkimuskeskus,
Turun yliopisto.

88 s. ISBN 978-952-249-409-2, ISSN
1797-1322

http://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/e-tutu/Documents/eTutu_3-2016.pdf

Neljä metaforaluokkaa ja niiden metaforat

	Luonto-metaforat	Teknologia- metaforat	Sosiaaliset metaforat	Neotopiat
Myytti/ metafora	Rakennus on yhtenäinen osa luontoa: puu, vuori, lehti.	Rakennus on ihmisen käyttämä kone.	Rakennus on yhteiskunnan sydän.	Rakennus on huomisen suoja.

S. Heinosen johtamia tutkimushankkeita Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa ENCORE –hanke

Turun kaupunkitutkimusohjelman ENCORE-hankkeessa luodetaan innovatiivista kaupunkikehittämistä. Projektissa etsitään kaupunkikeskustojen uusia menestystekijöitä sekä avataan kaupunkikehityksen tulevaisuuden mahdollisuuksia

<http://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/tutkimus/hankkeet/Sivut/encore.aspx>

KYSY LISÄÄ JOS HALUAT TULLA MUKAAN HANKKEESEEN JA KUULLA HEIKOISTA SIGNAALEISTA!

Tiedustelut:

sirkka.heinonen@utu.fi

NEO-CARBON ENERGY –hanke

Tekesin uudet strategiset avaukset ohjelmassaan rahoittama hanke uusiutuvan energian hyödyntämisestä ja kansalaisten elintyylien muutoksesta – neljä transformatiivista skenaariota

<http://www.utu.fi/en/units/ffrc/research/projects/energy/Pages/neo-fore.aspx>

Tulevaisuuden tutkimuksen seura perustettu v 1980

Seuran toiminnan tarkoituksena on

- myötävaikuttaa suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin kehittämiseen pitkällä aikavälillä
- edistää ja levittää tulevaisuudentutkimusta ja sen hyväksikäyttöä maassamme sekä siihen perustuvaa keskustelua samalla kehittäen sen vaatimia aineellisia, organisatorisia ja henkisiä edellytyksiä.
- suosittu FUTURA –lehti ilmestyy 4 krt vuodessa

Haluatko jäseneksi tai pyytää lisätietoja? Ota yhteys seuran pääsihteerii Hazel Salmiseen:

toimisto@futurasociety.fi

KIRJALLISUUTTA

Heinonen, Sirkka – Leponiemi, Lauri & Parkkinen, Marjukka (2016).

Futuristiset rakennukset metaforisina viesteinä. Rakennetun kaupunkikuvan tulkintaa tulevaisuusperspektiivistä. Tutu e-julkaisuja 3/2016. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. 88 s. ISBN 978-952-249-409-2, ISSN 1797-1322

http://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/e-tutu/Documents/eTutu_3-2016.pdf

Heinonen, Sirkka & Ruotsalainen, Juho (2011). Puutarhakaupunki monipaikkaisen merkitysyhteiskunnan luovana ympäristönä. Futura 4/2011, 38-47.

Lahti, Pekka & Heinonen, Sirkka (2010). Mitä asiantuntijat näkevät asumisen tulevaisuudessa? S. 239-258. Teoksessa: Juntto, Anneli (toim.) (2010). Asumisen unelmat ja arki. Suomalainen asumisen muutoksessa. 1.p. Helsinki ISBN 978-952-495-136-4

Parkkinen, Marjukka & Heinonen, Sirkka (2016) Insights on Urban Tomorrows – Expert Survey on Futures of Liveable Cities. ENCORE Working Paper 1/2016. Finland Futures Research Centre, University of Turku. 61 p.

Lahti, Pekka; Heinonen Sirkka; Halonen Minna & Sinivuori Paula (2007). Monimuotoistuva asuminen - ennakoivia asiantuntijanäkemyksiä ja arviointeja. Tutkimusraportti VTT-R-09436-07. Espoo 29.11.2007. 169 s.

Heinonen, Sirkka & Ratvio, Rami (2007). (toim.). Asumisen tulevaisuutta ennakoimassa. VTT Tutkimusraportti nro VTT-R-04021-07. Espoo 70 s.+ liitt. 21 s. Nettiversio tulostettavissa VTT:n internet-sivuilla osoitteesta:

http://www.vtt.fi/services/cluster6/topic6_7/vtt_taso4_tietoyhteiskunta_ja_teknologinen_muutos_yhdyskunnassa.jsp sivun alalaidassa kohta Tutkimusprojekteja ja siellä Asumisen tulevaisuudentutkimusohjelman valmistelu

Heinonen, Sirkka & Ruotsalainen, Juho (2012). Kohti ubiikkia oppimista. AEL 2050 – futuriikki. Aikamatka koulutuksen, teknologian ja työn tulevaisuuksiin. Helsinki, 89 s.
<http://content.yudu.com/A1y4ir/Futuriikki/resources/3.htm>